

melly dolgot ő életében soha nem látott, mivel olly helyen nem forgott“.

„Ugyan azon Palócz Legény midőn meg házasodott vólna esztendő múlva feleségének két gyermeke lett, ő az erdőről haza jövén a' Kezébe adgyák mind a' kettőt, meg örül nekiek, egyszer egyiket, másszor másikat tsókolgatja, azonban sírva fakad, 's jajgat, kérdezik, miért sír? hogy ne sírnék úgy mond: mikor mind a' kettő ollyan szép már mellyiket vessük el? azt gondolta az ostoba hogy mint a' Kutyának a' fiait el hányják a' Pusztá Verembe, és tsak egygyet tartanak meg alatta“.

12. Isten százszorosan fizet.

A Váci Kalendáriom 1827. évfolyamában találjuk még a következő kis történetet: „A' Katona egykor halván a Prédikálló Paptól, hogy ha az ember Isten' nevében a' koldusnak valamit ad az Isten néki száz annyit vissza fizet. A' lovát oda adá egy taligás koldusnak, mikor pedig nem győzné várni a' száz annyit minden felé kereskedik, jár, 's kél, azomban az úton egy Prédikátorra akad, a' ki három lovú kotsin jött, 's kérdi ki légyen? ez magát Isten fíjának mondotta. No éppen jól vagyon, mond a' Katona, én Apádat már régen keresem, mert nekem adós száz lóval, de most egyszerre ezzel az három lóval is meg elékszek, betsülettel ki fogta lovait, 's elébb állott vélek“.

A történetke mindenhol közismert (Aarne-Thompson 1735. sz.), magyar népi változatait Honti közli (i. m.). További magyar variánsokat találhatunk még Merényinél (S. I. 211—217. l.) és Vas Gerebennél (i. m. X. 461—463. l.), valamint a Komáromi Kalendáriom 1857. évi füzetében.

Dömötör Sándor.

NÉPI FOGLALKOZÁSOK, NÉPSZOKÁSOK.

Menyasszony-kontyolás.

(Magyar népszokás-tanulmány.)

A menyasszony kontyolásának szertartása nemcsak a névben is kifejezett kontyfeltételt foglalja magában, hanem a fiatal asszony egész külső átváltozását is: elveszik leányságának jelét, a koszorút, pártát, haját kontyba kötik, rá főkötőt, kendőt tesznek s ugyanakkor át is öltöztetik. A kontyolással veszik fel tehát a leányt az asszonyok közösségébe, menyecskét csinálnak a leányból;¹ a konty s a főkötő vagy kendő jelenti az asz-

szony-jelvényt,² amint a székely táncvers mondja az ifjú asszonyra:

Túl a vízen, meg innet:
téged a konty megillet!³

Épen ezért tesznek a megesett lánynak is kontyot.⁴ A leány- és asszony-viselet különbsége megtalálható a régi magyaroknál,⁵ s mint általános emberi, a föld minden népénél is.⁶

Házassági szokásaink számtalan leírásában feltűnően kevés hely jut a kontyolásnak (feltekerőzésnek, felbujzásnak) s azok is igen pontatlanok és felületesek; nem vigasztalás, hogy ugyanígy van ez az idegenben is. Ez a dolgozat épen ezért a kontyolás eddigi adatokból ismert szertartásának részletes összeállítására s egyúttal az újabb gyűjtés számára tájékoztató akar lenni. A párhuzamul adott idegen anyag sorrendje: finn-ugor, török-tatár, germán, szláv, román szokások, de csak abban a mértékben, amennyiben a magyarral megegyeznek.

¹ Buschan S. 3:308., Vas. Ujs. 1872:648. — ² Sorkitótfalu, Ethn. 2:68., Nógrád mon. 162., Hajdúhadháza, Ethn. 5:262. — ³ Kriza, id. CzF. 3:956. — ⁴ Hegyhát, Vasm., NE: 1:124., Cserhát, Ethn. 9:130., Margalits 458. — ⁵ V. ö. Nemes—Nagy. — ⁶ V. ö. Schmidt—Koppers 246.

I.

A kontyolás* ideje vidékenkint igen különböző, de mégis két fő időpontra, a fektetés előttre és utánra esik. Az adatokat tekintve sokkal gyakoribb a fektetés előtti kontyolás. Sajnos azonban, a feljegyzők az idő pontos megjelölésében igen felületesek, s nem a lakodalom különböző mozzanataihoz, hanem időhöz, sőt nagyon határozatlan időponthoz kötik a kontyolást: a) a lakoma alatt¹ vagy után,² éjfél tájban,³ b) fektetés után rövid idő múlva,⁴ az elhálás után,⁵ hajnalban,⁶ reggel,⁷ másnap,⁸ másnap délelőtt,⁹ délnél.¹⁰ S csak igen kevés adat jelöli meg a pontos időt, mozzanatot: a) közvetlenül a templomból hazamenet,¹¹ a menyasszonytánc¹² (sortánc,¹³ ajándék-tánc¹⁴) előtt, vagy után,¹⁵ illetve alatt,¹⁶ héréz után a szülei háznál,¹⁷ — b) míg a vőlegény a násznép egy részével odavan a hajnaltűzét járni.¹⁸ Néhol a módosság is szerepet játszik: a szegényebbeknél mindjárt éjfél után kontyolják fel az új asszonyt, a gazdagabbaknál reggel.¹⁹

Ép ily változatos időpontú, de főképp fektetés előttre esik a finnnek és esztek kontyolása is.²⁰ A lappoknál lakoma után

* Érdekes, hogy Sárospatakon a fazekasok új céhmesterének beiktatását is kontyolónak nevezték. Nyr. 17:528.

történik.²¹ A kirgizeknél az esketési szertartást befejező papi áldás után teszik a fiatal asszony fejére a főkötőt.²² Ugyanígy a csuvasoknál,²³ de Ulġaş-ban a pogány szokások szerint csak a lakodalom második napján.²⁴ A németiség általában éjfélkor kontyol,²⁵ a szlávok pedig ép azokban a változatos időpontokban,²⁶ mint mi, az oláhok éjfélkor, menyasszonytánc után,²⁷ vagy az étkezés megkezdése előtt.²⁸

¹ Tisza vid., Hunfalvi ME. 1:272., Réső 287. — ² Csököly, Ethn. 40:199., Kethely. Békefi 75., Felsődunántúl, Honderű 1845. 1:135., Mátraalja, Ethn. 5:48., Pest mon. 1:36., Uránia 1911:238., Nagykunság, Tóth K. 15., 29., Tótkomlós, Horváth 56., Alföld, Nagy MO. 1:123., Baksay 3:58., OM. mon. 2:93., Szeged, Kovács 291., Marosmente, Lázár 89., Hosdát, Ethn. 6:215., Oroszhegy, Csal. Kör 1861:199., Orbán 1:103. — ³ Lengyeltóti, Ethn. 8:443., Felsőseged, Ethn. 11:403., Somogy m., Szózat 1925:febr. 8., Dél-somogy, Ethn. 40:44., Bessenyő, Zala m., Ethn. 15:156., Gönczi 351., Hegyhát, Vas m., Ethn. 11:320., Sorkitótfa, Ethn. 2:68., Balaton, Jankó 391., Veszprém, Kiss 15:451., Bény, NÉ. 14:44., Esztergom mon. 82., Felsődunántúl, Honderű 1845. 1:135., Pozsony mon. 235., Nyitrai Lapok 1902. 19. sz., Berencs, Nyitra mon. 188., Palócság, Gömör mon. 184., Albert 250., Rákospalota, Réső 228., Mogyoród, sñj., Kassa, Abaúj mon. 202., Hortobágy, PH. 1928. nov. 18., Hajdúnánás, Ethn. 10:290., Hajdúság, Tóth K. kézírata, Tetétlen, Ethn. 19:245., Nagygéc, Ethn. 41:129., Somogyi: Arad 3:331., Bács mon. 336., Délm. N. 1900:230., Kalotaszeg, Réső 173., Moldvai csángó, Erd. Múz. 35:164. — ⁴ Baranya m., Váradi 1:290., Kölesd, Ethn. 12:314., Dráva mell., Hunfalvi ME. 1:277., Gönczi 351. — ⁵ Börvely, sñj. — ⁶ Kurucföldön 1912:224., Szentlászló, Szlavónia, NÉ. 12:241., Palócság, Réső 210., NÉ. 7:231., Malonyay 5:216., Gömör m., Hunfalvi ME. 1:282., Kalotaszeg, Jankó 158. — ⁷ Haraszi, Szlavónia, NÉ. 12:236., Baranya m., Ethn. 37:24., Sárköz, Nyr. 33:335., Lendva vid., Ethn. 9:128., Őrség, Ethn. 28:110., Somogy m., Divatcsarnok 1554:1217., Nyitraegerszeg, Nyitra mon. 190., Karancsalja, Földr. Közl. 19:246., Cserhát, Ethn. 9:134., Nógrád mon. 162., Mátraalja, Ethn. 5:50., OM. mon. 6:190., Felnémet, Ethn. 19:40., Borsod m., Sáros-patak 1912:júl. 7., Pest mon. 2:11., Gömör m., Reinsberg 48., Tokajhegyalja, Ethn. 2:249., Szürnyeg, Nyr. 14:473., Bereg m., Lehóczky 2:197., Tiszahát, Pesti Divatlap 1845. 1:823., Técső, Réső 285., Máramaros m., Szilágyi 273., Sárret, Osváth 42., Szucsák, Erd. Nép. 3:27., Kolozsvár, uo. 2:57., Oroszhegy, Orbán 1:103., Hétfalu, BH. 1881. dec. 20. — ⁸ Borsod m., Ethn. 22:166., Zemplén mon. 157., Abaúj mon. 391., Kendilóna, Szolnok-Doboka m. kéziratok gyűjtés, Kalotaszeg, OM. mon. 7:180., ism. hely, Hazánk 1:364. — ⁹ Déva, NÉ. 7:10. — ¹⁰ Baja, Baksay 3:58., OM. mon. 2:93. — ¹¹ Torockó, Erdély 3:187., Jankó 216., Csángó, OM. mon. 7:389. — ¹² Somogy m., BH. 1884. jan. 15., Nagygéc, Ethn. 41:129., Hódmezővásárhely 1899:40., Tótkomlós, Horváth 56., Arad m., Somogyi 3:331. — ¹³ Kálmány Szn. 2:214. — ¹⁴ Alsómocsolád, Orsz. Vil. 35:8., 156. — ¹⁵ U. o., Hegyhát, Váradi 1:247., Balaton dny. oldala, Földr. Közl. 13:291., Vas Gereben: A badacsonyi szűret, Ecsed, Berey József ért., Arad m., Somogyi 3:333., Kálmány Szn. 1:193., 2:214., Torda, Jankó 212., Nyárádmente, Ethn. 6:405., Alsófehér m., Lázár 91., ism. hely, Vas. Ujs. 1872:648. — ¹⁶ Hétfalu, Kolumbán 63. — ¹⁷ Matyó, NNY. 2:251. — ¹⁸ Borsod m., Ethn. 22:225. — ¹⁹ Tetétlen, Ethn. 19:245. — ²⁰ Schroeder 146. stb. és a Függ. — ²¹ Schroeder 260. — ²² Lansdell 1:251., Lewchine 361., Vámbéry 288. — ²³ Buschan J. 2:829. — ²⁴ Mé-száros 457. — ²⁵ Buschan W. 2:317., v. ö. még Hanika. — ²⁶ Gönczi: Muraköz 90., BB. Évk. 21:129., v. ö. még Pipek. — ²⁷ Földr. Közl. 23:251., Moldován 281., Ethn. 11:78. — ²⁸ Flachs.

II.

A kontyolás csak igen kevés helyt történik az egész vendégsereg jelenlétében, a vacsora és tánc helyén,¹ hanem rendszeren külön helyiségben. A menyasszonynak a vendégseregből való eltávozására igen kevés adatunk van; legtöbbször csak azt jegyezték fel a gyűjtők, amikor már a kontyoló helyen vannak. Pedig igen érdekes az a mód, ahogyan a menyasszonyt kiszöktetni igyekeznek. Egy XVI—XVII. sz.-beli adat szerint, mikor a harmadik táncot járták, a szövétnekes ifjak adott jelre az ajtóhoz futottak; követte őket a vőfély a menyasszonnyal, a nászoló asszony és kisasszony kíséretében és itt átadják a vőlegénynek menyasszonyát.² Hegyháton, ahol a kontyolás a menyasszonytánc után történik, rendszeren a vőlegény táncol utoljára a menyasszonnyal s eközben szökteti ki a szobából,³ másutt pedig egyszerűen tánc nélkül kiragadja.⁴ Mátra- és Karancsalján a vőfély három szál gyertyát vesz ujjai közé, három versben „elbeszéli a szent házasságot“, s közben egy-egy gyertyát elolt, végül ezt mondja: „Szószóló uram hírvél!“ ez meg válaszolja: „Vidd Isten hírvél!“ s erre a vőfély kiszalad a menyasszonnyal.⁵ A Dunántúl felső részén pedig, míg a szent házasságot beszélő vőfély a gyertyákat gyújtogatja, a menyasszony, nyoszolyóleány és asszony a derekára kötött kendő hátulsó csúcsát fogják, amikor vége a beszédnek, vele együtt kiszaladnak.⁶ A Balaton mellékén a nyoszolyóasszony fog ujjai közé három szál gyertyát s kivezeti a menyasszonyt,⁷ Bessenyőn az asszonyok hívják ki,⁸ másutt általános megjelöléssel: kivezetik,⁹ kiszöktetik,¹⁰ kilopják.¹¹ Csökölyön a násznagy versben elbúcsúztatja a fiatalpárt s kikiséri őket:

Föltesszük a menyasszony fejére
az örökös koronát.¹²

Érdekes elhomályosulása a menyasszony-szöktetésnek, hogy Dráva mellékén, ahol a menyasszony csak „eltávozik“, fektetés után egy-két óra múlva a nyoszolyók egyike tűnik el észrevétlenül a menyasszony felkontyolása végett.¹³

A muraközi vendeknél 12 órakor a menyasszonyt kiszöktetik s a kontyot suttyomba teszik fel.¹⁴ Árvában a vőfély 12 gyertyát gyújt, a nászasszonynak, koszorúlánnyoknak, vőfélyeknek egyet-egyet ad, maga kettőt tart meg, azután kezét fogva, körbe forognak s lakodalmi dalokat énekelnek, végül eloltják a gyertyákat s a menyasszony a kamrába fut és a többiek utána.¹⁵

¹ Törökkanizsa, Ethn. 7:191., Ecsed, Berey József ért. — ² Radvánszky 1:362. — ³ Váradi 1:247. — ⁴ Bars m., Hunfalvi 1:284., Arad m., Somogyi 3:333., Torontál mon. 147. — ⁵ Ethn. 5:48. és Földr. Közl. 19:246. — ⁶ Honderű 1845. 1:135. — ⁷ Jankó 391. — ⁸ Ethn. 16:156. — ⁹ Hódmezővásárhely 1899:40., Délm. Közl. 1900:230. — ¹⁰ Vas Gereben: A badacsonyi szüret, Napkelet 1859. 17. sz., Réső 275. — ¹¹ Alsócsomolád, Orsz. Vil. 35. 8. 136. — ¹² Ethn. 40:199. — ¹³ Hunfalvi 1:277. — ¹⁴ Ethn. 1:330. — ¹⁵ Ethn. 15:64.

III.

A kontyolás általában a vőlegényes háznál történik, ahol a fiatalpár lakni fog; mindössze három adat említi e célra a menyasszony szüleinek házáat.¹ De nem minden feljegyző jelöli meg a kontyolás közelebbi helyét: a házban,² külön helyen,³ valamelyik mellékhelyiségben,⁴ szomszéd helyiségben,⁵ az épület valamelyik zugában vagy valamelyik üres szobában,⁶ más szobában,⁷ mellékszobában,⁸ legszélső szobában,⁹ elzárt szobában.¹⁰ S csak igen ritka a pontosabb helymegjelölés: a vacsora helyén,¹¹ a kisházban¹² vagy hátulsóházban,¹³ de rendszeren a fiatalpár alvó helyén: a kamrában,¹⁴ hálókamrában,¹⁵ oldalnyílóban,¹⁶ mellékkamrában,¹⁷ ágyasházban,¹⁸ az ólban,¹⁹ padláson.²⁰ Néhol azonban idegen helyre, a szomszéd házba,¹² egyik nászasszony házába²² vezetik a fiatal asszonyt.

Ugyanígy: más szobában,²³ az alvókamrában²⁴ kontyolnak a finnek és esztek is. A csuvasoknál a „játékházá“-ban.²⁵ A hazai németiség a kamrában²⁶ vagy a szomszéd házban,²⁷ a tótok²⁸ és a horvátok²⁹ a kamrában, az árvamegyei lengyelek más szobában,³⁰ a rutének a padláson,³¹ ugyanígy a trencsénmegyei tótok³² s az oláhok a pincében³³ vagy kamrában.³⁴

¹ Kölesd, Ethn. 12:314., Matyó, NNy. 2:251., Szucsák, Erd. népei, 3:27. — ² Szent László, Szlavónia, NÉ. 12:241., Hegyhát vid., Ethn. 11:320., Zemplén mon. 157., Borsod m., Ethn. 22:225., Hortobágy, PH. 1928. nov. 18., Hajdúság, Tóth E. gyűjt., Torockó, Tordai Emke 1894:45. — ³ Bessenyő, Ethn. 16:156., Nagygéc, uo. 41:129. — ⁴ Hegyhát, Várady 1:247., Mogyoród, síj. — ⁵ Alsómocsolád, Orsz. Vil. 35: 8. 136. — ⁶ Kálmány Szn. 2:214. — ⁷ Felsőseged, Ethn. 11:403., Hajdúnánás, uo. 10:290., Kiskúnhalas, uo. 1:402., Nagykúnság, Tóth K. 29., Szeged, Kovács 291., Arad m., Somogyi 3:333., Torontál mon. 145., Hosdát, Ethn. 6:212., Torockó, Hunfalvi ME. 3:138., Réső 303., Orbán, 5:223., Erdély 3:187., Alsófehér m., Orsz. Ref. Tan. Egyf. Évk. 1903—4:97. — ⁸ Hajdúhadháza, Ethn. 5:262., Csal. Kör., 1861:189. — ⁹ Vas Gereben, A badacsonyi szüret. — ¹⁰ Hétfalu, BH. 1881. dec. 20. — ¹¹ Törökkanizsa, Ethn. 7:191., Ecsed, Berey J. ért. — ¹² Déva, NÉ. 7:10. — ¹³ Torda, Jankó 212., Alsófehér m., Lázár 89., ism. hely., Vas. Ujs. 1872:648. — ¹⁴ Csököly, Ethn. 40:199., Gönczi 351., Balaton dny. oldala, Földr. Közl. 13:291., Nógrád mon. 162., Tisza-vidék, Hunfalvi ME. 1:272., Hajdúnánás, Ethn. 10:290., Kiskúnhalas, Ethn. 1:402., Nagykúnság, Tóth K. 16., 29., Hódmezővásárhely 1899:40., Kalotaszeg 1:246., Hétfalu, Kolumbán 63., Csángó, OM. mon. 7:389. — ¹⁵ Palócság, Haszn. Mul. 1873:66.,

Gömör m., Hunfalvi ME. 1:282. — ¹⁶ Ormányság, Várady 1:208. — ¹⁷ Tiszavid., Hunfalvi ME. 1:272., Réső 287. — ¹⁸ Dráva mell., Hunfalvi ME. 1:277. — ¹⁹ Haraszti, Szlavónia, NÉ. 12:236. — ²⁰ Mátraalja, Ethn. 5:48., Nógrád mon. 162. — ²¹ Kölesd, Ethn. 12:314., Balaton mell., Jankó 391., Matyó NNy. 2:251., Torockó, Jankó, 216. — ²² Cserhát, Ethn. 9:134. — ²³ Schroeder 148., 218., 219., 240., 256. — ²⁴ U. o. 256. — ²⁵ Mészáros 456. — ²⁶ Hanika 53., 68. — ²⁷ U. o. 61. — ²⁸ Piprek 107., Lovcsányi 39., Ethn. 15:62. — ²⁹ Piprek 133. — ³⁰ Ethn. 11:403. — ³¹ Nemzetiségi Ism. Kvt. 1:165. — ³² Ethn. 15:64. — ³³ Moldován 281. — ³⁴ Ethn. 11:78.

IV.

A lakodalmi leírások felületessége okozza azt is, hogy a kontyolásnál jelenlevőket sem jelölhetjük meg mindig pontosan. Egyes helyeken csak nők vannak jelen,¹ és pedig: a menyasszony anyja,² testvére s ángya,³ a rokon asszonyok,⁴ nyoszolyók,⁵ nyoszolyó asszonyok,⁶ nyoszolyó lányok,⁷ vagy pedig külön kontyoló,⁸ kötőkötő,⁹ szakértő asszonyok.¹⁰ Két adat szerint csak az örömszülők vannak jelen,¹¹ illetve, ha a lánynak nincsenek szülei, akkor a vőlegényé, ha az is árva, akkor egy asszonynénje.¹² Másutt a zeszterasszony s sokan mások a rokonságból és azért végzik a kamrában, nehogy valaki meglássa, az azonban, hogy kitől óvakodnak, sajnos nincs feljegyezve.¹³ Néhol azonban férfiak is, és pedig a vőfély,¹⁴ a násznagy,¹⁵ vagy pedig általános meghatározással: a legközelebbiről érdekelték.¹⁶ A vőlegény jelenlétének megállapítása a legbizonytalanabb,¹⁷ s bár legtöbbször nem említik, valószínű, hogy a fektetés után otthon történő kontyolásnál jelen van.¹⁸ Mogyoródon bár éjjelkor történik a kontyolás, az asszonyokon kívül jelen van a vőlegény, s utána, aki előbb éri — a kontyoló vagy a vőlegény — megcsókolja;^{18a} csak egy esetben van kifejezetten megmondva, hogy nincs ott.

Az eszteknel meghívják még a vőlegényt, násznagyot, a vőlegény apját és még néhány vendéget,¹⁹ a görögkatholikus keleti finneknél minden rokon ott van.²⁰ A kirgizeknél a templomban történik a kontyolás, de némely helyt a vőlegény nincs jelen.²¹ A csuvasoknál csak a nyoszolyólányok vesznek részt.²² A körmöci németeknél: „bei dem (Brauthauben) keine Männer zugegen sein dürfen.“²³ A tótoknál: „mancherorts dürfen auch die družki dabei nicht zugegen sein.“²⁴ A trencsénmegyei tótoknál a férj, első vőfély, nászasszony s a menyasszony keresztanyja,²⁵ Zólyom vidékén csak a nászasszony,²⁶ a ruténeknél a szülők, nyoszolyólányok és vőfélyek,²⁷ a sokácoknál az asszony-rokonok vannak jelen.²⁸ A krassószerényi oláhoknál az édes

anya, nászasszony, néhány néne és a legmeghittebb barátnői vesznek részt.²⁹

¹ Vas Gereben, A badacsonyi szüret, Bessenyo, Ethn. 16:156., Cserhát, u. o. 9:134., Alföld, OM. mon. 2:93., Baksay 3:58., Hosdát, Ethn. 6:215., Kolozsvár, Erd. nép. 2:57., Torda, Jankó 212., Hétfalu, BH. 1881. dec. 20., Déva, NÉ. 7:10., Alsófehér m., Lázár 89., Ism. h., Vas. Ujs. 1872:648. — ² Kölesd, Ethn. 12:314. — ³ Balaton dny. oldala, Földr. Közl. 13:291., Karancsalja, u. o. 19:246. — ⁴ Csököly, Ethn. 40:199., Lengyeltóti, Ethn. 8:443., Balaton vid., Jankó 391., Nagykúnság, Tóth K. 29. — ⁵ Hegyhát, Várady 1:247., Őrség, Ethn. 28:110., Csepel, Földr. Közl. 18:241., Heves mon. 217., Hétfalu, BH. 1881. dec. 20. — ⁶ Alsómocsolád, Orsz. Vil. 35. 8. 136., Dél-somogy, Ethn. 40:44., Balaton dny. oldala, Földr. Közl. 13:291., Hegyhát vid., Ethn. 11:320., Sorkitótfalu, u. o. 2:68., Mátraalja, u. o. 5:48., 50., Uránia 1911:238., Albert 250., Pest mon. 1:11., Perkáta, Nyr. 2:514., Rákospalota, Résó 228., Tokajhegyalja, Ethn. 2:249., Kassa, Abaúj mon. 202., Torontál mon. 145., Kolozsvár, Erd. nép. 2:57., Torockó, Hunfalvi MÉ. 3:138., Résó 303., Orbán 5:223., Erdély 3:187., Nyárad-mente, Ethn. 6:402., Alsófehér m., Lázár 89., Ism. h., Hazánk 1:364. — ⁷ Szucsák, Erd. nép. 3:27., Hosdát, Ethn. 6:215. — ⁸ Torockó, Erdély 3:187. — ⁹ Nógrád mon. 162., Alföld, OM. mon. 2:93., Baksay 3:58., Bácsbodrog mon. 336., Kalotaszeg, Jankó 158. — ¹⁰ Alföld, OM. mon. 2:93., Baksay 3:58., Bácsbodrog mon. 3:36., Kalotaszeg, Jankó 158. — ¹¹ Zemplén mon. 157. — ¹² Nagygéc, Ethn. 41:129. — ¹³ Hétfalu, Kolumbán 63. — ¹⁴ Somogy m., Szózat 1925. febr. 8., Lendva vid., Ethn. 9:128., Őrség, u. o. 28:110., Veszprém m., Kiss 15:451., Bény, NÉ. 14:44., Esztergom mon. 82., Pozsony mon. 235., Rákospalota, Résó 228., Abaúj mon. 392., Hajdúhadháza, Ethn. 5:262., Tetétlen, u. o. 19:245. — ¹⁵ Mátraalja, u. o. 5:48. — ¹⁶ Kiskúnhalas, u. o. 1:402. — ¹⁷ Hegyhát Várady 1:247., Lengyeltóti, Ethn. 8:443., Somogy m., Szózat 1925. febr. 8., Kölesd, Ethn. 12:314., Hegyhát, u. o. 11:320., Őrség, u. o. 28:110., Sorkitótfalu, u. o. 2:68., Bény, NÉ. 14:44., Esztergom mon. 82., Karancsalja, Földr. Közl. 19:246., Palócság, Résó 210., Nógrád mon. 162., Torontál mon. 145. — ¹⁸ Pozsony mon. 235. — ^{18a} sfj. — ¹⁹ Schroeder 219. — ²⁰ U. o. 249. — ²¹ Lansdell 1:251. — ²² Mészáros 457. — ²³ Hanika 48., 61., 68. — ²⁴ Piprek 107. — ²⁵ Ethn. 15:64. — ²⁶ Ethn. 15:65. — ²⁷ Ethn. 3:8. — ²⁸ B. B. Évk. 21:129. — ²⁹ Ethn. 11:78.

(Folytatjuk.)

Szendrey Akos.

Hódmezővásárhelyi babonás hiedelmek és szokások.

Babonás előítéletek, szokások Hódmezővásárhelyről mind-ezideig alig közöltettek. Mindössze Tasnádi A. „böngészett ki Alföldünk egykori népeinek babonáiról“ 41 drbot és közölt 1864-ben a Széll Farkas által szerkesztett Hmvásárhelyi Alföldi Naptárban, melyek saját jegyzete szerint a XV—XVI. századból valók. Bárhonnán böngészte is, valamennyi jelenben is él a vásárhelyi népnél, amiről saját gyűjtésem tanúskodik. E naptár azonban igen ritka, úgyszólván egyetlen példánya van birtokomban. Ezenkívül Török Károly jegyzett le a vásárhelyi nép ajkáról babonás szokásokat, melyek főleg a Magyarország